

O'ZBEKISTONDA KICHIK SANOAT ZONALARI UCHUN MAXSUS SUBSIDIYALAR SIYOSATI: TAHLIL VA TAKLIFLAR

Kaxramonjonova Odinaxon Nodirbek qizi

Turg'unov Hurshidbek Azizbek o'g'li

Andijon davlat texnika instituti

"Iqtisodiyot" yo'nalishi 4-kurs talabasi

+998884733833, kaxramonjonovao@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.15549787>

Anotatsiya. Mazkur maqolada O'zbekiston Respublikasida kichik sanoat zonalarini rivojlantirishga qaratilgan maxsus subsidiyalar siyosati har tomonlama tahlil qilinadi. Kichik biznes subyektlarini qo'llab-quvvatlashda davlat tomonidan ko'rsatilayotgan moliyaviy va soliq imtiyozlarining ahamiyati ochib beriladi. Xususan, subsidiya dasturlarining amaldagi holati, ularning samaradorligi, mavjud muammolar va ularni bartaraf etish yo'llari chuqur o'rganiladi. Maqolada xorijiy tajriba asosida O'zbekiston sharoitiga mos taklif va tavsiyalar ishlab chiqilgan. Tadqiqot natijalari kichik sanoat zonalarini yanada samarali rivojlantirish hamda iqtisodiyotni diversifikatsiyalashga xizmat qiluvchi muhim amaliy asos bo'lib xizmat qiladi.

Kalit so'zlar. Kichik sanoat zonalar, subsidiyalar siyosati, infratuzilma ta'minoti, soliq imtiyozlari, bojxona preferensiyalari, moliyaviy qo'llab-quvvatlash, past foizli kreditlar, grantlar, tadbirkorlikni rivojlantirish, raqobatbardoshlik, innovatsion rivojlanish, texnologik yangiliklar, kadrlarni tayyorlash, menejment ko'nikmalari, barqaror iqtisodiy rivojlanish, davlat siyosati, ijtimoiy-iqtisodiy ahamiyat, rivojlanish strategiyasi

Annotation This article provides a comprehensive analysis of the state policy on special subsidies aimed at developing small industrial zones in the Republic of Uzbekistan. It highlights the significance of financial and tax incentives provided by the government to support small business entities. The study examines the current state of subsidy programs, their effectiveness, and the main challenges in implementation. In addition, based on foreign experience, the article offers practical recommendations tailored to the local context. The findings of the research contribute to the development of more efficient small industrial zones and serve as a practical basis for economic diversification and sustainable growth.

Key words. Small industrial zones, subsidy policy, infrastructure provision, tax incentives, customs preferences, financial support, low-interest loans, grants, entrepreneurship development, competitiveness, innovative development, technological innovations, workforce training, management skills, sustainable

economic development, state policy, socio-economic significance, development strategy.

Аннотация. В данной статье представлен всесторонний анализ государственной политики Узбекистана в сфере предоставления специальных субсидий для развития малых промышленных зон. Раскрывается значимость финансовых и налоговых льгот, предоставляемых государством в поддержку субъектов малого бизнеса. Исследуются текущее состояние программ субсидирования, их эффективность, а также существующие проблемы и пути их устранения. На основе зарубежного опыта предложены практические рекомендации, адаптированные к национальным условиям. Результаты исследования способствуют более эффективному развитию малых промышленных зон и служат важной основой для диверсификации экономики и устойчивого роста.

Ключевые слова Малые индустриальные зоны, политика субсидий, обеспечение инфраструктурой, налоговые льготы, таможенные преференции, финансовая поддержка, кредиты с низкой процентной ставкой, гранты, развитие предпринимательства, конкурентоспособность, инновационное развитие, технологические новшества, подготовка кадров, управленческие навыки, устойчивое экономическое развитие, государственная политика, социально-экономическая значимость, стратегия развития.

So'nggi yillarda O'zbekiston iqtisodiyotida sanoatlashtirish jarayonlarini jadallashtirish, hududiy ishlab chiqarish infratuzilmasini rivojlantirish va yangi ish o'rinlarini yaratish borasida muhim islohotlar amalga oshirilmoqda. Ushbu islohotlarning ajralmas bo'lagi sifatida kichik sanoat zonalarining tashkil etilishi va ularning barqaror faoliyat yuritishini ta'minlashga alohida e'tibor qaratilmoqda. Ayniqsa, tadbirkorlik subyektlarini moliyaviy qo'llab-quvvatlash, ularning ishlab chiqarish quvvatlarini kengaytirish va zamonaviy texnologiyalarni joriy etishida davlat tomonidan beriladigan subsidiyalar muhim o'rin tutadi.

Kichik sanoat zonalari uchun maxsus subsidiyalar siyosatini ishlab chiqish va samarali yo'lga qo'yish bugungi kunda nafaqat iqtisodiy o'sishni ta'minlash, balki ijtimoiy barqarorlikni mustahkamlashda ham muhim strategik vosita sifatida namoyon bo'lmoqda. Biroq, amaldagi subsidiyalarning ta'sir doirasi, taqsimot mexanizmlari va ularning real natijadorligi bo'yicha hali ham hal

etilmagan masalalar mavjud. Bu esa ushbu siyosatning takomillashtirilishi va tizimli tahlilini talab qiladi.

Mazkur maqolada O'zbekistonda kichik sanoat zonalari uchun amal qilayotgan subsidiyalar siyosatining holati, mavjud muammolari hamda xorijiy davlatlar tajribasi asosida ishlab chiqilgan takliflar tahlil qilinadi. Shuningdek, subsidiyalarni yanada samarali taqsimlash, ularning investitsion jozibadorlikka ta'siri va hududiy sanoat rivojiga qo'shayotgan hisssasi ilmiy asosda ko'rib chiqiladi.

Kichik sanoat zonalari va subsidiyalar siyosatining dolzarbligi

O'zbekiston Respublikasi iqtisodiyotida kichik sanoat zonalari (KSZ) hududiy sanoatni rivojlantirish, yangi ish o'rinlari yaratish va tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlashda muhim rol o'ynamoqda. 2024-yil holatiga ko'ra, mamlakatda 500 dan ortiq kichik sanoat zonalari faoliyat yuritmoqda .

Davlat tomonidan KSZ ishtirokchilariga bir qator imtiyozlar, jumladan, subsidiyalar, soliq va bojxona preferensiyalari, infratuzilma bilan ta'minlash kabi qo'llab-quvvatlash choralari ko'rsatilmoqda. Masalan, PQ-4363-sonli qarorga muvofiq, KSZlarda faoliyat yuritayotgan tadbirkorlik subyektlariga yer uchastkalari va bino-inshootlar ajratilishi, shuningdek, ularning xususiylashtirilishi tartibi belgilangan .

Kichik sanoat zonalari nafaqat iqtisodiyotning diversifikatsiyasi va sanoatni rivojlantirish uchun zarur bo'lsa, balki hududlararo ijtimoiy-iqtisodiy tafovutlarni kamaytirishda ham muhim rol o'ynaydi. Bu zonalar orqali mahalliy resurslar samarali ishlatiladi, mahalliy ishlab chiqarish kuchayadi, natijada importga bo'lgan qaramlik kamayadi. Subsidiyalar siyosatining to'g'ri va maqsadga muvofiq yo'naltirilishi kichik sanoat zonalarining raqobatbardoshligini oshiradi, zamonaviy texnologiyalarni joriy etishga imkon yaratadi va yangi innovatsion loyihalarni rag'batlantiradi. Shu bilan birga, subsidiya dasturlarining aniq mexanizmlari va monitoring tizimlari yo'lga qo'yilmasa, resurslarning noto'g'ri taqsimlanishi va samaradorlikning pastligi kabi muammolar yuzaga kelishi mumkin. Shuning uchun subsidiya siyosatini ishlab chiqishda davlat, biznes va ilmiy soha vakillari o'rtasida yaqindan hamkorlik qilish muhimdir. Bundan tashqari, kichik sanoat zonalarining barqaror rivojlanishi uchun faqat subsidiyalar emas, balki moliyalashtirish imkoniyatlarini kengaytirish, infratuzilmani yaxshilash va kadrlar tayyorlashga e'tibor berish lozim. Ushbu omillar kompleks tarzda qo'llab-quvvatlanganda, kichik sanoat zonalari O'zbekistonning iqtisodiy barqarorligi va milliy sanoatning rivojlanishiga sezilarli hissa qo'shadi.

Amaldagi subsidiyalar siyosatining tahlili

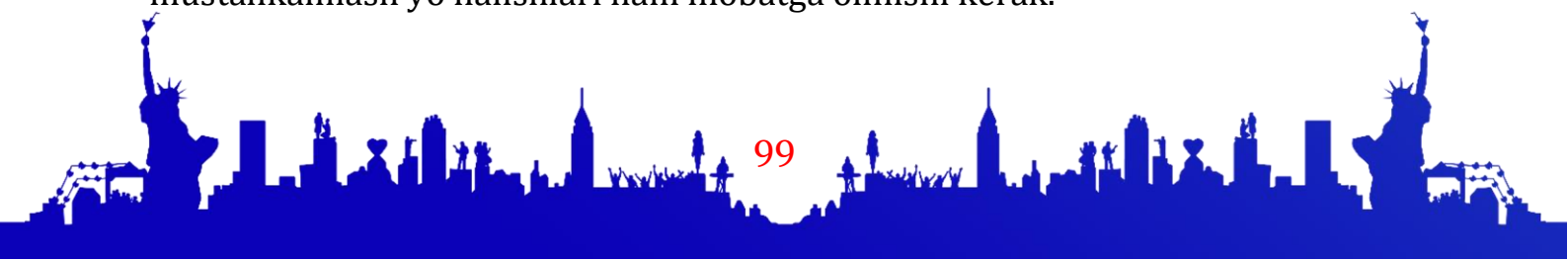
Hozirgi kunda O'zbekiston Respublikasida kichik sanoat zonalari (KSZ) ishtirokchilariga ko'rsatilayotgan subsidiyalar siyosati bir qator yo'nalishlarni qamrab oladi. Bu subsidiyalar infratuzilma bilan ta'minlash, soliq va bojxona imtiyozlari, shuningdek, moliyaviy qo'llab-quvvatlash kabi asosiy yo'nalishlarga bo'lingan.

Birinchidan, infratuzilma ta'minoti doirasida KSZlarda joylashgan korxonalar uchun muhandislik-kommunikatsiya tarmoqlari, elektr energiyasi, gaz va suv ta'minoti kabi xizmatlar barpo etiladi. Bu infratuzilma elementlari kichik sanoat zonalarining samarali faoliyat yuritishi uchun zarur shart-sharoitlar yaratadi va ularning raqobatbardoshligini oshiradi.

Ikkinchidan, soliq va bojxona imtiyozlari tadbirkorlik subyektlari uchun muhim yengilliklarni ta'minlaydi. Jumladan, ma'lum muddat davomida soliqlardan ozod qilish yoki bojxona to'lovlaridan ozod qilish kabi preferensiyalar tadbirkorlik faolligini rag'batlantiradi va qo'shimcha moliyaviy resurslarni tejash imkonini beradi.

Uchinchidan, moliyaviy qo'llab-quvvatlash doirasida past foizli kreditlar, grantlar hamda turli xil subsidiya dasturlari amalga oshirilmoqda. Bu chora-tadbirlar kichik korxonalar va startaplar uchun moliyalashtirish imkoniyatlarini kengaytirish va ularning rivojlanishiga ko'maklashish vazifasini bajaradi. Bundan tashqari, KSZ uchun mo'ljallangan subsidiyalar siyosatining muvaffaqiyati nafaqat moliyaviy va infratuzilma yordamida, balki tizimli yondashuv va samarali boshqaruv mexanizmlari mavjudligiga ham bog'liqdir. Davlat tomonidan ajratilayotgan resurslar samaradorligini oshirish uchun subsidiyalar taqsimoti shaffof va adolatli bo'lishi, hamda ularni qabul qiluvchi korxonalar tomonidan resurslardan to'g'ri foydalanilishi nazorat qilinishi zarur. Shuningdek, KSZlarda faoliyat yuritayotgan tadbirkorlarning ehtiyojlari doimo o'rganilib, subsidiya dasturlari ularning talab va sharoitlariga mos ravishda yangilanib borishi muhimdir.

Shu bilan birga, kichik sanoat zonalarida innovatsion va texnologik yangiliklarni joriy etishga yo'naltirilgan subsidiyalarni kengaytirish ham zarur. Bu esa mahsulotlarning raqobatbardoshligini oshirish, ishlab chiqarish samaradorligini yaxshilash va eksport salohiyatini rivojlantirishga xizmat qiladi. Qo'shimcha ravishda, subsidiya siyosatida malakali kadrlar tayyorlash, tadbirkorlik ko'nikmalarini oshirish va menejment sohasidagi bilimlarni mustahkamlash yo'nalishlari ham inobatga olinishi kerak.

Natijada, kichik sanoat zonalariga mo'ljallangan subsidiyalar siyosati nafaqat iqtisodiy faollikni qo'llab-quvvatlash, balki barqaror va uzoq muddatli rivojlanish strategiyasining ajralmas qismi sifatida shakllantirilishi lozim. Bu esa KSZlarning mamlakat iqtisodiyotidagi o'rnini mustahkamlash va ularning ijtimoiy-iqtisodiy ahamiyatini yanada oshirishga imkon beradi.

Biroq, amaldagi subsidiyalar siyosatida bir qancha jiddiy muammolar mavjud. Eng asosiy muammo subsidiyalar taqsimotining shaffof emasligi va nazorat mexanizmlarining yetarli darajada ishlamasligidir. Bu holat natijasida subsidiya olish jarayonida korrupsiya va nohaqliklar yuzaga kelishi mumkin, bu esa kichik biznes vakillarining subsidiyalarga ishonchini pasaytiradi .

Shuningdek, subsidiyalarni olish uchun zarur bo'lgan hujjatlar soni ko'p bo'lib, byurokratik to'siqlar tadbirkorlik faoliyatini boshlash va rivojlantirish jarayonini murakkablashtiradi. Bu holat kichik biznesning resurslarga tez va oson kirishini cheklaydi, natijada ularning samaradorligi va faoliyati sustlashadi.

Yana bir muhim jihat subsidiyalar samaradorligini baholash tizimining yetishmasligidir. Samaradorlikni muntazam tahlil qilish va monitoring qilish mexanizmlari bo'lmagani uchun, subsidiyalarni qayerda va qanday samarali foydalanilayotgani haqida aniq ma'lumotlarga ega bo'linmaydi. Bu esa davlat resurslarini optimallashtirish va subsidiya siyosatini takomillashtirish imkoniyatlarini kamaytiradi .

Yuqoridagi muammolarni bartaraf etish uchun subsidiyalar siyosatida shaffoflikni oshirish, byurokratik jarayonlarni soddalashtirish va samaradorlikni baholash tizimini joriy etish zarur. Bu tadbirlar kichik sanoat zonalarida faoliyat yuritayotgan korxonalar uchun yanada qulay va barqaror moliyaviy qo'llab-quvvatlash muhitini yaratishda muhim omil hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yhati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining rasmiy portali. "O'zbekistonda nechta sanoat zonasi mavjud?" – uzeng.uz
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining qarori PQ-4363-son, 2019-yil 13-iyun. "Kichik sanoat zonalarini faoliyatini tashkil etish chora-tadbirlari to'g'risida"
3. O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot vazirligi. Kichik sanoat zonalarining infratuzilmasini rivojlantirish bo'yicha hisobot, 2023.
4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PQ-4363-sonli qarori. Kichik sanoat zonalarini rivojlantirishga doir imtiyozlar, 2022.
5. Abdullayeva, M. "Subsidiyalar siyosatida shaffoflik va nazorat muammolari", Iqtisodiy tahlil jurnali, 2023,
6. Jahongirov, R. "Subsidiyalarning samaradorligini baholash tizimi: hozirgi holat va takliflar", O'zbekiston iqtisodiyoti, 2023

